

УДК 378.147:355.23: 796.011.3:159.944

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-3\(61\)-984-997](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-3(61)-984-997)

Мордвінов Сергій Леонідович полковник ЗСУ, аспірант кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0002-0451-9868>

АНАЛІЗ ОСОБИСТІСНОГО КОМПОНЕНТА ГОТОВНОСТІ ОФІЦЕРІВ ДО КОРЕКЦІЇ ПСИХОФІЗИЧНОГО СТАНУ ПІДЛЕГЛИХ

Анотація. У статті на основі актуалізації теми забезпечення бойової стійкості особового складу ЗСУ в екстремальних умовах проведено аналіз готовності офіцерів до корекції психофізичного стану підлеглих у процесі службово-бойової діяльності на основі особистісного критерію. Окреслено ключові характеристики особистісного критерію, серед яких психофізіологічна стійкість, здатність до саморегуляції, емоційна стабільність та здатність оцінювати психоемоційний стан підлеглих і надавати їм необхідну підтримку. Доведено, що оцінка цього критерію є системоутворюючою для ефективності корекційної діяльності офіцерів та визначає можливість своєчасного реагування на психоемоційні труднощі особового складу.

У ході констатувального експерименту здійснено обстеження 104 військовослужбовців молодшого та старшого офіцерського складу, які були розподілені на три рівні сформованості операційного критерію: стійкий, адаптивний та нестійкий. Оцінка психофізіологічного стану за методикою О. Кокуна дозволила визначити рівень психофізіологічної стійкості та емоційної стабільності респондентів. Доведено, що частина офіцерів має нестійкий рівень цих показників, що підкреслює необхідність цілеспрямованого формування особистісного компонента готовності під час підготовки у ВВНЗ та під час служби у військових підрозділах.

Для оцінки здатності до підтримки підлеглих використано методику моделювання професійних ситуацій, розроблену на основі авторського професійного досвіду, що дозволяє створити реалістичні умови та оцінити логіку прийняття рішень, відповідність дій професійним стандартам та ефективність корекційних заходів. Зроблено аналіз результатів виконання п'яти типових кейсів, у яких офіцери обирали найбільш ефективні стратегії підтримки підлеглих.

Доведено, що більшість респондентів демонструють адаптивний рівень здатності до підтримки, що свідчить про наявність базових умінь, однак їхні дії не завжди є системними або оптимальними.

Результати дослідження обґрунтовують рекомендації щодо впровадження комплексних практико-орієнтованих методик формування особистісного компонента, спрямованого на підвищення ефективності корекційної діяльності офіцерів та забезпечення психологічного благополуччя підлеглих.

Ключові слова: корекція психофізичного стану, військовослужбовці, офіцери, особовий склад, професійна готовність, особистісна складова готовності до корекційної діяльності, психофізіологічна стійкість, здатність до саморегуляції, емоційної стабільності і стресостійкості, здатність надавати підтримку підлеглим у складних психоемоційних ситуаціях, моделювання професійних ситуацій, професійна підготовка.

Mordvinov Serhii Leonidovych Colonel, Ukrainian Armed Forces (UAF), PhD Student of the Department of Vocational Pedagogy, Special Education, Andragogy and Management, Specialty 011 Educational, Pedagogical Sciences, Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0002-0451-9868>

ANALYSIS OF THE PERSONAL COMPONENT OF OFFICERS' READINESS TO CORRECT THE PSYCHOPHYSIOLOGICAL STATE OF SUBORDINATES

Abstract. The article presents an analysis of officers' readiness to correct the psychophysiological state of subordinates during service and combat activities, based on the personal component criterion, within the context of ensuring combat resilience of the Ukrainian Armed Forces personnel in extreme conditions. The key characteristics of the personal component are outlined, including psychophysiological stability, self-regulation ability, emotional stability, and the capacity to assess subordinates' psycho-emotional state and provide necessary support. It is demonstrated that evaluating this criterion is system-forming for the effectiveness of officers' corrective activities and determines their ability to respond promptly to the psycho-emotional difficulties of personnel.

During the constative experiment, 104 junior and senior officers were examined and categorized into three levels of operational component formation: stable, adaptive, and unstable. Assessment of psychophysiological state using O. Kokun's methodology allowed determination of officers' levels of psychophysiological stability and emotional resilience. It was shown that a portion of officers demonstrated an unstable level of these indicators, emphasizing the need for targeted development of the personal component of readiness during training at higher military educational institutions and in military units.

To assess the ability to support subordinates, the professional situations modeling method was applied, developed based on the author's professional experience. This approach enables the creation of realistic conditions and evaluation of decision-making logic, compliance with professional standards, and effectiveness of

corrective measures. The analysis of five typical cases revealed that most officers exhibit an adaptive level of support ability, indicating the presence of basic skills, although their actions are not always systematic or optimal.

The research findings substantiate recommendations for implementing comprehensive practice-oriented methods for developing the personal component of readiness, aimed at enhancing the effectiveness of officers' corrective activities and ensuring the psychological well-being of subordinates.

Keywords: correction of psychophysiological state, military personnel, officers, subordinates, professional readiness, personal component of readiness for corrective activities, psychophysiological stability, self-regulation ability, emotional stability and stress resistance, ability to provide support to subordinates in challenging psycho-emotional situations, professional situations modeling, professional training.

Постановка проблеми. У сучасних умовах функціонування сектору безпеки і оборони України особливої актуальності набуває проблема збереження та відновлення психофізичного стану військовослужбовців, які виконують службово-бойові завдання в умовах підвищених фізичних і психоемоційних навантажень. Інтенсивність бойових дій, тривале перебування в умовах ризику для життя, вплив стресових чинників та обмежені можливості для повноцінного відновлення зумовлюють необхідність своєчасного застосування засобів корекції психофізичного стану військовослужбовців. У цьому контексті важлива роль відводиться офіцерам, які безпосередньо організують діяльність підрозділів, відповідають за підтримання боєздатності особового складу та створення умов для відновлення їхнього фізичного й психоемоційного потенціалу.

Актуальність дослідження посилюється положеннями низки державних і нормативно-правових документів України, які визначають пріоритетність збереження людського потенціалу сектору безпеки й оборони. Зокрема, у Стратегії воєнної безпеки України акцентовано увагу на необхідності підвищення спроможностей Збройних Сил України через розвиток людського капіталу та забезпечення належного рівня підготовки особового складу.

Стратегія людського розвитку та документи, що регламентують реформування сектору безпеки і оборони відповідно до стандартів НАТО, визначають збереження здоров'я та професійної стійкості військовослужбовців як стратегічний ресурс держави.

Аналіз останніх публікацій та джерел. Актуальні питання проблеми психофізичного стану військовослужбовців як об'єкт корекції висвітлено у роботах *Н. Агаєва* (психологічні чинники адаптації військовослужбовців миротворчого контингенту до діяльності в особливих умовах); *А. Беспалька* (відновлення копінг-ресурсів учасників бойових дій на етапі психологічної декомпресії); *О. Блінова* (психологія бойового стресу); *Ю. Бриндікова* (теорія та практика реабілітації військовослужбовців – учасників бойових дій в системі соціальних служб); *В. Жамардій* (теоретико-методичні засади застосування

фітнес-технологій на заняттях з фізичного виховання студентів закладів вищої освіти); І. Новіцької (динаміка показників добової рухової активності курсантів у різні роки навчання); *І. Савки* (діагностика, комплексне лікування та профілактика пошкоджень кісток нижньої кінцівки у військовослужбовців внаслідок перевантаження) та ін.

Водночас аналіз наукових джерел та практики військової діяльності засвідчує, що питання підготовленості офіцерів до здійснення корекційних заходів щодо стабілізації психофізичного стану підлеглих ще недостатньо досліджене. Незважаючи на наявність окремих наукових праць, присвячених проблемам психофізіологічної стійкості, стресостійкості та психологічної підтримки військовослужбовців, недостатньо вивченими залишаються особливості готовності офіцерів-практиків до реалізації корекційних дій у реальних умовах службово-бойової діяльності.

У зв'язку з цим виникає потреба у проведенні спеціального емпіричного дослідження, спрямованого на діагностику рівня готовності офіцерів-практиків до здійснення корекції психофізичного стану військовослужбовців після виконання завдань за призначенням. Важливим етапом такого дослідження є констатувальний експеримент, який дозволяє здійснити аналіз досліджуваного явища на основі виділених критеріїв оцінювання відповідного виду готовності.

Серед них виділяють *мотиваційний*, що у форматі констатувального етапу характеризує спрямованість командного офіцерського складу на здійснення корекції фізичного та психічного стану особового складу; *когнітивний*, який відображає систему знань щодо сутності, змісту та організації корекційної діяльності; *операційний*, що характеризує сформованість умінь і навичок організації та проведення корекційних заходів у військових підрозділах; *особистісний*, який відображає сукупність індивідуально-психологічних та психофізіологічних якостей військовослужбовців, що забезпечують ефективність здійснення корекційної діяльності. У попередніх дослідженнях оцінку готовності офіцерів було здійснено за мотиваційним, когнітивним та операційним критеріями [1; 2]. Наразі подаються результати констатувального етапу експериментальної роботи за *особистісним критерієм*.

У цілому особистісний компонент характеризується рівнем психофізіологічної стійкості, здатністю до саморегуляції, емоційної стабільності та стресостійкості, а також професійним потенціалом адекватно оцінювати психоемоційний стан підлеглих і надавати їм необхідну підтримку [3].

Його системоутворююча роль полягає в тому, що саме особистісні якості визначають функціональну можливість офіцера інтегрувати мотиваційні, когнітивні та операційні компоненти, створюючи єдину ефективну систему корекційної діяльності. Без високого рівня особистісного критерію навіть сформовані знання та практичні навички можуть бути реалізовані неефективно, що прямо впливає на психофізичний стан підлеглих і бойову готовність підрозділу – *офіцер, який сам володіє високим рівнем психоемоційної*

стабільності та саморегуляції, здатен об'єктивно оцінити стан підлеглого, своєчасно застосувати ефективні корекційні технології та підтримати оптимальний рівень працездатності особового складу. Тобто, високий рівень прояву особистісного компоненту у командирів молодшого та старшого офіцерського складу є передумовою ефективного застосування корекційних технологій в умовах підрозділу.

Відповідно, мета статті полягає у вивченні сформованості особистісного компоненту готовності офіцерів-практиків до здійснення корекції психофізичного стану військовослужбовців як засобу забезпечення стійкості особового складу під час несення служби в екстремальних умовах.

Виклад основного матеріалу. Враховуючи зазначену актуальність теми та визначену мету, подальший виклад матеріалу зосередимо на результатах констатувального експерименту, у межах якого реалізовано оцінку сформованості готовності офіцерів до здійснення корекції психофізичного стану військовослужбовців за особистісним критерієм.

Для проведення аналізу на констатувальному етапі експерименту було відібрано постійну групу із 104 слухачів Національного університету оборони України (м. Київ). Це дало змогу дослідити військовослужбовців молодшого та старшого офіцерського складу (офіцери підрозділів десантно-штурмових військ, військової розвідки, спеціального призначення та інших бойових підрозділів), професійні характеристики яких можна вважати типовими у контексті досліджуваної проблеми – корекції фізичного та психічного стану військовослужбовців після виконання завдань за призначенням.

Зокрема, всі респонденти мали стаж військової служби не менше 7 років, при цьому 87 % опитаних є учасниками бойових дій, що зумовлює їх безпосередню участь у відновленні психофізичного стану особового складу в умовах службово-бойової діяльності.

Зазначений підхід до формування складу учасників експерименту дав змогу сформувати репрезентативну вибірккову сукупність, яка відповідає меті та завданням дослідження і забезпечує можливість отримання достовірних результатів щодо стану підготовленості військовослужбовців до реалізації корекційних заходів у військових підрозділах.

Крім того, залучення до дослідження офіцерів із практичним досвідом служби сприяло підвищенню об'єктивності оцінювання досліджуваного явища та дозволило врахувати специфіку професійної діяльності військовослужбовців у сучасних умовах.

Беручи до уваги дослідження А. Кредісова & Є. Панченка [4], результати теоретичних висновків, попередньої експериментальної роботи та оцінки компетентних експертів, офіцери, що брали участь у експерименті, були розподілені за попередньо визначеними критеріями (володіння теоретичними та практичними основами корекційної діяльності) на три групи: *стійкий, адаптивний та нестійкий*.

Загальна характеристика особистісного компонента готовності військовослужбовців молодшого та старшого офіцерського складу до корекційної діяльності дозволяє виокремити його основні показники. До них належать: психофізіологічна стійкість та здатність до саморегуляції; емоційна стабільність і стресостійкість; здатність адекватно оцінювати психоемоційний стан військовослужбовців та надавати їм необхідну підтримку.

Багатоплановість і неоднорідність проявів особистісного компонента зумовлюють необхідність використання комплексу дослідницьких методів, що поєднують об'єктивні психодіагностичні методики та елементи самооцінювання. Такий підхід дає змогу більш повно охарактеризувати цей компонент, оскільки він охоплює як психофізіологічні та психологічні особливості особистості офіцера, так і його здатність до надання підтримки підлеглим у складних професійних ситуаціях.

З огляду на це, для дослідження було використано методи, спрямовані на оцінювання як психофізіологічного стану офіцерів, так і їх здатності до підтримки особового складу, що дозволяє комплексно охарактеризувати рівень сформованості особистісного компонента готовності до корекційної діяльності.

Зокрема, для оцінювання *психофізіологічної стійкості та здатності до саморегуляції, емоційної стабільності і стресостійкості* застосовано методику визначення рівня психофізіологічного стану (за О. Кокуном) [5], адаптовану до проблематики дослідження.

Варто наголосити, що застосування цієї методики зумовлене її можливістю комплексно оцінювати функціональний стан особистості в умовах професійної діяльності. Методика дозволяє визначити не лише рівень психофізіологічної стійкості та здатність до саморегуляції, але й емоційну стабільність і стресостійкість респондентів. Це ґрунтується на тому, що показники психофізіологічного стану відображають інтегральний рівень працездатності, емоційної врівноваженості, внутрішньої напруженості та здатності особистості підтримувати оптимальний функціональний стан в умовах підвищених психоемоційних навантажень.

Важливим є й те, що зазначені характеристики безпосередньо пов'язані з ефективністю професійної діяльності офіцерів, оскільки здатність до саморегуляції, емоційна врівноваженість та психофізіологічна стійкість забезпечують можливість прийняття адекватних рішень у складних ситуаціях і надання своєчасної підтримки підлеглим. Таким чином, використання цієї методики дозволяє комплексно оцінити ключові психофізіологічні характеристики особистісного компонента готовності офіцерів до корекційної діяльності, що передбачає не лише підтримання власного психофізіологічного стану, але й ефективне реагування на психоемоційні труднощі військовослужбовців.

Як відомо, за своїм змістом методика шкалової самооцінки на зорово-аналогових шкалах (за О. Кокуном) дає можливість швидко і досить точно отримувати оцінку респондентами різних складових їх психофізіологічного

стану. Дослідження за запропонованою методикою забезпечує можливість достатньо легко діагностувати параметри не тільки «традиційних» станів самопочуття, активності й настрою, але й інших показників, які характеризують специфічний психофізичний стан людини за певної діяльності, в тому числі емоційний, мотиваційний та інші компоненти.

Найважливішими перевагами даної методики є її зручність, універсальність, інформативність, надійність, експрес-характер, можливість класифікації та зіставлення отриманих показників, що робить її однією з найбільш придатних для вирішення завдань моніторингу психофізіологічного стану.

Діагностична процедура полягає в тому, що респонденту пропонується визначити різні характеристики свого стану на даний момент, відмітивши відповідне місце на неградуєваній шкалі (яка являє собою пряму лінію довжиною 100 мм) вертикальною рисою, з урахуванням того, що лівий край шкали означає мінімальне, а правий – максимально можливе для респондента виявлення певної характеристики (див. табл. 1).

Кількісна обробка результатів здійснюється шляхом переведення позначок респондентів на неградуєваній шкалі у числові показники в інтервалі від 1 до 100 балів. Для цього за допомогою лінійки вимірюється відстань (у міліметрах) від лівого краю шкали до місця позначення відповіді.

Таблиця 1

Бланк методики визначення рівня психофізіологічного стану (за О. Кокуном)

Бланк методики шкалової самооцінки психофізіологічного стану (за О.М. Кокуном)				
П.І.Б. (повністю):				
Дата обстеження:		Вік:	Стать: Жін./Чол.	
Посада (підрозділ):				
Ступінь прояву «-»	Показник	Власна самооцінка в балах	Ступінь прояву «+»	
Найгірше (1)	Самопочуття		(100) Найкраще	
Найгірший (1)	Активність		(100) Найкращий	
Найнижча (1)	Настрій		(100) Найвища	
Найнижча (1)	Працездатність		(100) Найвища	
Найнижча (1)	Зацікавленість до участі в активних бойових діях російсько-української війни		(100) Найвища	
Найнижче (1)	Бажання виконувати завдання в зоні бойових дій		(100) Найвище	
Найнижча (1)	Впевненість у своїх силах		(100) Найвища	

Отримані за кожною шкалою результати переводилися у кількісні показники (0–100 балів), після чого визначалося середнє значення для кожного

респондента. На основі цього показника здійснювався розподіл здобувачів за рівнями сформованості особистісного компоненту: стійкий, адаптивний, нестійкий (див. табл. 2).

Таблиця 2

**Адаптація результатів методики визначення психофізіологічного стану
(за О. Кокуном) до проблеми дослідження**

Рівень	Кількісні показники	Характеристика
Стійкий	67-100 балів	Характеризується високим рівнем психофізіологічної стійкості, емоційної врівноваженості, здатністю до саморегуляції та підтримання оптимального психофізичного стану в умовах професійної діяльності
Адаптивний	34-66 балів	Відображає середній рівень психофізіологічної стабільності, достатню здатність до адаптації та саморегуляції, однак потребує подальшого розвитку та удосконалення в умовах професійної підготовки
Нестійкий	0-33 бали	Свідчить про недостатній рівень психофізіологічної стійкості, знижену здатність до саморегуляції та підвищену вразливість до стресових чинників професійної діяльності.

Так, результати дослідження психофізіологічного стану, емоційної стабільності і стресостійкості військовослужбовців молодшого та старшого офіцерського складу, отримані за методикою О. Кокуна, свідчать про переважання середнього рівня психофізіологічної стійкості серед респондентів (див. табл. 3). Зокрема, у 50,0 % (52 особи) офіцерів зафіксовано середній рівень психофізіологічного стану, що характеризується достатньою здатністю до адаптації в умовах професійної діяльності, однак потребує подальшого розвитку навичок саморегуляції та підтримання оптимального психоемоційного балансу.

Водночас 23,1 % (24 особи) респондентів продемонстрували високий рівень психофізіологічної стійкості, що свідчить про сформовану здатність ефективно контролювати власний емоційний стан, підтримувати високий рівень працездатності та адекватно реагувати на стресові чинники професійної діяльності.

Разом із тим у 26,9 % (28 осіб) офіцерів виявлено низький рівень психофізіологічного стану, що проявляється у недостатній стресостійкості,

зниженій здатності до саморегуляції та підвищеній чутливості до психоемоційних навантажень.

Таблиця 3

Результати визначення психофізіологічного стану офіцерів-практиків (констатувальний етап експерименту, n=104)

Рівень	Кількість респондентів	%
Високий	24	23,1
Середній	52	50,0
Низький	28	26,9
Разом	104	100

Отримані результати свідчать, що значна частина офіцерів-практиків потребує цілеспрямованого розвитку психофізіологічної стійкості, емоційної стабільності та навичок саморегуляції, які є важливою передумовою ефективного здійснення корекційної діяльності щодо відновлення психофізичного стану військовослужбовців після виконання завдань за призначенням.

У ході аналізу вияву операційного критерію оцінки готовності військовослужбовців молодшого та старшого офіцерського складу до здійснення корекційної діяльності особлива увага приділялася здатності надавати підтримку іншим військовослужбовцям у складних психоемоційних ситуаціях.

Ця компетенція є ключовою складовою професійної підготовки офіцерів, оскільки включає навички адекватної оцінки психофізіологічного стану підлеглих, вибору ефективних корекційних дій та реалізації алгоритму підтримки відповідно до професійних стандартів.

Для перевірки зазначеного показника особистісного компонента було застосовано *метод моделювання професійних ситуацій*, що дозволяє створити реалістичні умови, наближені до бойової чи навчально-операційної діяльності, і оцінити правильність прийняття рішень, логіку вибору та відповідність дій професійним нормам.

Запропонована методика передбачає аналіз респондентами описових ситуацій (кейсів), у яких військовослужбовці перебувають у стані тривоги, перевтоми, демотивації або конфліктної взаємодії. Респондентам пропонується обрати із запропонованих варіантів ті дії, які, на їхню думку, є найбільш ефективними для стабілізації психоемоційного стану підлеглого та відновлення його працездатності.

Ситуаційні завдання розроблено автором на основі узагальнення власного професійного досвіду та аналізу типових проблемних ситуацій, що виникають у діяльності військових підрозділів.

Такий підхід дозволяє максимально наблизити умови дослідження до реальної практики військової служби та підвищити валідність отриманих результатів.

Кожна запропонована ситуація містить декілька можливих варіантів дій. Правильні відповіді визначаються відповідно до принципів психологічної підтримки особового складу, вимог організації службової діяльності та сучасних підходів до збереження психофізичного стану військовослужбовців.

Приклади ситуаційних завдань для оцінювання здатності офіцерів до підтримки підлеглих

Кейс 1. Тривога перед виконанням складного завдання.

Військовослужбовець демонструє ознаки тривожності, зниження концентрації уваги та невпевненість у власних діях.

Можливі дії офіцера:

- ігнорування проявів тривоги та вимога негайного виконання завдання;
- роз'яснення мети завдання та надання рекомендацій щодо контролю емоційного стану;
- використання коротких вправ саморегуляції та моральна підтримка підлеглого;
- жорстке наполягання на виконанні завдання без додаткової підтримки.

Кейс 2. Перевтома під час тривалого чергування.

Підлеглий повідомляє про втому та зниження концентрації після тривалого патрулювання.

Можливі дії офіцера:

- примусове продовження виконання завдання без урахування стану військовослужбовця;
- оцінювання стану підлеглого та організація короткого відпочинку;
- надання рекомендацій щодо підтримання працездатності (рухова активність, відновлювальні вправи);
- усунення підлеглого від виконання завдання без подальшого планування діяльності.

Кейс 3. Розчарування після невдалого виконання навчального завдання.

Військовослужбовець негативно оцінює власні здібності та демонструє ознаки демотивації.

Можливі дії офіцера:

- публічна критика помилки;
- індивідуальна бесіда з аналізом причин невдачі та надання рекомендацій;
- мотиваційна підтримка та пропозиція повторного виконання вправи;
- ігнорування ситуації.

Кейс 4. Конфлікт між підлеглими під час виконання групового завдання.

Конфліктна взаємодія між військовослужбовцями негативно впливає на виконання спільної роботи.

Можливі дії офіцера:

- тимчасове розмежування конфлікуючих сторін;
- проведення бесіди з виявлення причин конфлікту та пошук спільного рішення;
- ігнорування конфлікту;
- застосування дисциплінарних заходів без з'ясування причин.

Кейс 5. Втрата мотивації після складного тренування.

Військовослужбовець демонструє зниження ініціативності та інтересу до виконання завдань.

Можливі дії офіцера:

- надання підтримки та роз'яснення значущості діяльності;
- ігнорування демотивації;
- призначення додаткових завдань без пояснень;
- залучення військовослужбовця до групового обговорення проблеми та пошуку шляхів її вирішення.

Оцінювання результатів здійснюється за бальною системою: кожен правильний варіант відповіді оцінюється в 1 бал, неправильний – у 0 балів. Максимальна кількість балів за всі ситуаційні завдання становить 12 балів, що дозволяє визначити рівень сформованості здатності офіцера до підтримки особового складу.

За результатами виконання завдань респонденти розподіляються за трьома рівнями сформованості досліджуваної здатності:

- стійкий рівень (9–12 балів) – характеризується сформованою здатністю офіцера адекватно оцінювати психоемоційний стан підлеглих, своєчасно надавати підтримку та обирати ефективні алгоритми корекційних дій;
- адаптивний рівень (5–8 балів) – свідчить про наявність базових умінь підтримки особового складу, однак вибір корекційних дій не завжди є системним або оптимальним;
- нестійкий рівень (0–4 бали) – відображає недостатню сформованість умінь оцінювання психоемоційного стану підлеглих і вибору ефективних дій щодо його корекції.

Застосування запропонованої методики дозволяє діагностувати рівень сформованості здатності офіцерів до підтримки підлеглих у складних професійних ситуаціях, що є важливою складовою особистісного компонента їх готовності до корекції психофізичного стану військовослужбовців. Крім того, методика може бути використана не лише у наукових дослідженнях, але й у процесі підготовки та підвищення кваліфікації офіцерського складу, оскільки сприяє формуванню навичок аналізу професійних ситуацій та вибору ефективних стратегій підтримки особового складу. У таблиці 4 подано результати аналізу, що дозволяють оцінити рівень сформованості здатності офіцерів до підтримки особового складу.

Таблиця 4

**Розподіл респондентів за рівнями сформованості
особистісного компонента (здатність до підтримки інших)
на констатувальному етапі експерименту**

Рівень	Кількість респондентів	%
Стійкий	26	25,0
Адаптивний	49	47,1
Нестійкий	29	27,9
Разом	104	100

Результати оцінки особистісного критерію готовності військовослужбовців до здійснення корекц свідчать, що на констатувальному етапі експерименту військовослужбовців молодшого та старшого офіцерського складу показали різний рівень здатності до підтримки інших у професійних ситуаціях.

Частка респондентів зі стійким рівнем (25,0 %, 26 осіб) вказує на наявність у цих офіцерів сформованих навичок виявлення психоемоційного стану підлеглих та вибору адекватних алгоритмів корекційних дій. Ці респонденти демонструють високий рівень психоемоційної стабільності та здатність до професійної саморегуляції, що забезпечує ефективну підтримку особового складу.

Респонденти з адаптивним рівнем (47,1 %, 49 осіб) можуть діяти правильно в більшості стандартних ситуацій, але їх алгоритми дій не завжди відповідають всім професійним нормам і стандартам, а логіка вибору рішень та оперативність реагування потребує подальшого удосконалення.

Висока частка респондентів із нестійким рівнем (27,9 %, 29 осіб) відображає складнощі у визначенні ефективного алгоритму дій, недостатній досвід роботи з психоемоційними проблемами підлеглих та обмежену здатність до саморегуляції у стресових або конфліктних ситуаціях. Цей результат пояснюється недостатньою практикою застосування методів корекційної підтримки та обмеженим професійним досвідом у реальних бойових або навчально-операційних умовах.

Застосування методики моделювання професійних ситуацій дозволило оцінити рівень здатності офіцерів-практиків до підтримки особового складу у типових психоемоційних труднощах. Результати показали, що більшість респондентів демонструють адаптивний рівень, що свідчить про наявність базових умінь підтримки підлеглих, проте вибір корекційних дій не завжди є системним або оптимальним. Методика підтвердила свою ефективність як інструмент практико-орієнтованої оцінки, близький до реальних умов професійної діяльності.

Одночасний аналіз результатів методики О. Кокуна та методики ситуацій виявив, що частина офіцерів має нестійкий рівень психофізіологічної стійкості, емоційної стабільності та здатності до підтримки підлеглих. Це свідчить про

необхідність цілеспрямованого формування особистісного компонента під час підготовки офіцерів як у військових підрозділах, так і на етапі навчання у вищих військових навчальних закладах. Низькі показники пояснюються як обмеженим досвідом практичної підтримки особового складу, так і недостатньо сформованими навичками саморегуляції та управління стресом у нових або складних професійних ситуаціях.

Висновки. Отримані результати констатувального експерименту свідчать про початкову різнорівневу сформованість особистісного компонента готовності офіцерів до корекційної діяльності, зокрема здатності до підтримки підлеглих та емоційної стабільності. Низькі та середні показники окремих респондентів підкреслюють необхідність цілеспрямованого формування цих компетенцій на етапі підготовки у ВВНЗ та під час служби у військових підрозділах. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення ефективності різних підходів до підготовки випускників до корекційної діяльності та оптимізації методик практико-орієнтованого формування особистісного компоненту офіцерів.

Література:

1. Мордвінов С., Юденко О. Оцінка експертами рівня сформованості готовності випускників вищих військових навчальних закладів до відновлення фізичного та ментального стану військовослужбовців після виконання завдань за призначенням. *Vzdelávanie a spoločnosť* / Editor: R. Bernátová, T. Nestorenko. Univerzitná knižnica Prešovskej univerzity v Prešove. Prešovská univerzita v Prešove vo Vydavateľstve Prešovskej univerzity. 2024. VIII. P. 142-153.
2. Мордвінов С., Юденко О. Діагностична складова корекції та відновлення фізичного та психічного станів військовослужбовців після виконання завдань за призначенням: оцінка випускниками ВВНЗ через технологію «BASIC Ph». *Шляхи удосконалення методики індивідуальної підготовки наукових і науково-педагогічних працівників у вищих військових навчальних закладах та навчальних військових підрозділів закладів вищої освіти: матер. наук.-практ. семінару (м. Київ, 20 листопада 2023 року)*. К.: НУОУ. С. 68-77.
3. Климчук В.О. Психологія посттравматичного зростання: монографія. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 158 с.
4. Кредісов А.І., Панченко Є.Г. Менеджмент успішних керівників: світовий довід та перспективи: монографія. К.: Знання України, 2024. 535 с.
5. Кокун О. М., Агаєв Н. А., Пішко І. О., Лозінська Н. С., Остапчук В. В. Психологічна робота з військовослужбовцями – учасниками АТО на етапі відновлення: метод посіб. К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2017. 282 с.

References:

1. Mordvinov, S., & Yudenko, O. (2024). Otsinka ekspertamy rivnia sformovanosti hotovnosti vpusknykiv vyshchych viiskovykh navchalnykh zakladiv do vidnovlennia fizychnoho ta mentalnoho stanu viiskovosluzhbovtsiv pislia vykonannia zavdan za pryznachenniam [Assessment by experts of the level of readiness of graduates of higher military educational institutions to restore the physical and mental state of servicemen after performing assigned tasks]. *Vzdelávanie a spoločnosť – Education and society*. VIII, 142-153 [in Ukrainian].
2. Mordvinov, S., & Yudenko, O. (2023). Diahnostychna skladova korektsii ta vidnovlennia fizychnoho ta psykhichnoho staniv viiskovosluzhbovtsiv pislia vykonannia zavdan za

ISSN 2786-4952 Online

pryznachenniam: otsinka vypusnykamy VVNZ cherez tekhnolohiiu «BASIC Ph» [Diagnostic component of correction and restoration of physical and mental states of military personnel after performing assigned tasks: assessment by graduates of military universities using the "BASIC Ph" technology]. *Shliakhy udoskonalennia metodyky indyvidualnoi pidhotovky naukovykh i naukovopedagogichnykh pratsivnykiv u vyshchyykh viiskovykh navchalnykh zakladakh ta navchalnykh viiskovykh pidrozdiliv zakladiv vyshchoi osvity – Ways to improve the methodology of individual training of scientific and scientific-pedagogical workers in higher military educational institutions and military training units of higher education institutions: Proceeding of the Conference* (pp. 68–77). Kyiv: NUOU [in Ukrainian].

3. Klymchuk, V.O. (2021). *Psykhologhiia posttravmatychnoho zrostannia [Psychology of post-traumatic growth]*. Kropyvnytskyi: Imeks-LTD [in Ukrainian].

4. Kredisov, A.I., & Panchenko, E.G. (2024). *Management of successful managers: world experience and prospects [Management of successful leaders: global experience and prospects]*. Kyiv: Znannya Ukrainy [in Ukrainian].

5. Kokun, O. M., Ahaiev, N. A., Pishko, I. O., Lozinska, N. S., & Ostapchuk, V. V. (2017). *Psykhologichna robota z viiskovosluzhbovtsiamy – uchasnykamy ATO na etapi vidnovlennia [Psychological work with military personnel - participants of the ATO at the recovery stage]*. Kyiv: NDTs HP ZSU [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 02.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 17.03.2026